

ЕНДОГЕННІ ПРОЦЕСИ — геологічні процеси, що відбуваються у надрах Землі. Протилежне — **екзогенні процеси**. Джерелами енергії ендогенних процесів є тепло та перерозподіл матеріалу у надрах Землі за щільністю (гравітаційна диференціація). Ендогенні процеси об'єднують тектонічні, магматичні та метаморфні процеси. Тектонічні рухи земної кори відіграють основну роль в утворенні гір, або орогенезі. Вони змінюють рельєф земної поверхні, внаслідок їхньої дії утворюються такі велетенські структурні форми, як антиклінорії і синклінорії, та різні типи плікативних і диз'юнктивних тектонічних деформацій осадових відкладів (антикліналі, синкліналі, брахіантикліналі, куполи, діапіри, скиди, горсти, грабени, насуви, шар'яжі та ін.). Вогнище розплавлення кристалічної речовини знаходиться переважно у верхній мантії, або астеносфері. Рухаючись догори, магма проникає у верстви земної кори та порушує нормальне залягання осадових відкладів. У межах платформ вона утворює пластові інтрузії, лаколіти, лополіти, неки, дайки та ін. У

геосинклінальних зонах переважають факоліти, батоліти і штоки. Під впливом розчинів і газів, температури й тиску відбувається метаморфізм гірських порід. Розрізняють такі його види: катаморфізм, анаморфізм, автометаморфізм, дислокаційний метаморфізм, плутонометаморфізм і контактний метаморфізм. Найпоширенішими метаморфними породами є гнейс, філіт, кварцит і мармур. Наслідками ендогенних процесів є землетруси, моретруси та виверження вулканів. Із ендогенними процесами пов'язані родовища більшості корисних копалин.

Рекомендована література

1. Бондарчук В. Г. Тектоорогенія. К., 1946;
2. Бондарчук В. Г. Курс загальної геології. К., 1947;
3. Хаин В. Е. Общая геотектоника. Москва, 1973;
4. Белоусов В. В. Геотектоника. Москва, 1976.

Д. Є. Макаренко

Бібліографічний опис:

Ендогенні процеси / Д. Є. Макаренко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-17876>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).